ILLVSRISS., AC REVERENDISS. D.

D. THOMÆ BONAVENTURÆ EX COMITIBVS DE GHERARDESCA

ARCHIEPISCOPO FLORENTINO

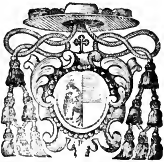
HAS THEOLOGICAS THESES

D. D. D.

ET PVBLICE PROPVGNANDAS PROPONIT

IN TEMPLO FLORENTINO SOCIETATIS IESV

PETRVS ANTONIVS GVIDVCCI

FLORENTIÆ MDCCIX.

Ex Typographia Cæsaris de Bindis sub Signo S. Bernardi.

SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS.

PRÆSVL.

THeologicas hasce meas Theses de Pœnitentia, deque Iustitia, & Iure, Illustriss. ac Reverendiss. Domine, ex tribus iisdem Tibi Nominibus vendicas, videlicet, quod Theologicæ sunt, quod tales, quod meæ. Et primùm quidem, quod ad Theologicam earum conditionem attinet; cum in te uno Divinæ huius Facultatis, ceu optimarum quarumque Disciplinarum Alumni, Ducem perinde suum, ac Mæcenatem habere se gloriarentur, summopere quidem decuit, ut in Tui aliquando obsequium, ac munus abiret ipsamet Theologia. Deinde, ut de materia loquar, in qua eædem versantur; Quis dubitet has nomini Tuo Institutiones meruisse inscribi, quatenus de Pœnitentiæ Virtute definitè pronunciant, Tibi, inquam intaminatissime Antistes, qui quamvis in Te invenias nihil, quod ultricis Pœnitentiæ rigore plectas, aut aboleas, severiori tamen vivendi instituto, verè sontes, atque scelestos, sua ut Flagitia expient, eò efficacius, quò culpæ omnis purus, atque integer, ad salutarem Pœnitentiam informas, iubesque in Pœnitentiæ incrementum militare mirabiliter ipsam Innocentiam? Neque Tibi censuerim minus fuisse nuncupandas ex parte altera, qua Pœnitentiæ de Sacramento disserunt: quandoquidem Tuum est pro [illegible], qua polles authoritate, sacerdotes consecrandi, iisque expiatoriam conferendi potestatem, pretiosissimum hunc Christifidelibus Celestium Charismatum reserare Fontem, per quem animorum feliciùs, quam olim per Iordanem Corporum sordes eluantur. Si quis verò inficiari audeat, cæteras quoque Theses, de Iustitia, ac Iure definientes, ad Te pertinere; is profectò Iustitiæ, ac Iuris omnis, per summam iniuriam violati, reus iure optimo habendus sit: ex publico siquidem Muncre Iustitiæ, sanctique Iuris Assertor, & Custos cum sis, legumque idem Conditor & Arbiter ex privata tamen vivendi ratione, Temet æquitatis omnis normam, ac specimen absolutissimum, & vivam pene dixerim legem omnibus exhibes; tuoque sibi subditos exemplo doces id promptè præstare, quod tuis legibus iusseris; ut qui honesti nihil iubes,

quin

quin ipse priùs idem effeceris. Quidquid igitur de Iustitia, & Iure in medium protulimus, id Tibi adsciscitur totum, ex quodam veluti Iure possessionis. Præterea quod meæ sunt, hæ Tibi potissimum debentur Theses. cui enim iustiùs mea omnia debeantur, quam cui ex pluribus nominibus idem ipse debeor totus? Vtque de cæteris sileam, incredibile dictu est, me Tibi quantum obstrinxerit recens illud, quo me ornasti beneficium, quod mihi gratissimum profectò obtigit, tum celeritate, tum magnitudine sua. Vix dum per me rogatus, ut inter sacros Divinæ Immolationis Ministros cooptarer non sacrati modo Ordinis quantociùs suscipiendi fecisti copiam, omnino immerenti, verum etiam signis minimè dubijs ostendisti, meis id meritis dari. Equidem quidquid de me boni benignior, quam verax Tibi insusurravit rumor, facere non possum, quin candidè diffitear, tum ne per superbam iactationem veritati iniurius sim, tum ne per ingrati animi vitium tuæ detraham Beneficentiæ, quæ nunquam enitet magis quam cum prodest immerentibus. Sed fuerim ego, nec ne dignus existimationis, ac muneris tui, Tu sanè dignus es, ob rectissimam istam tuam benemerendi de optimis voluntatem, ea sorte frui, ut eos tantum Divinis ministerijs admoveas, de quibus verè, quæ de me falsò prædicantur. Demum ut has easdem Tibi nuncuparem Theses, me haud leviter impulit amplissimi Patrocinij tui utilitas, atq. sublimitas, quas me iuvat ex Gentilitijs clarissimæ domùs tuæ Insignibus ominari. Enim vero regale istud Aquilæ, aureo sub diademate spectabilis simulacrum, Te mihi mirum in modum adumbrat; qui præteritis Familiæ tuæ longe vetustissimæ, & usquequaque præstantissimæ innumeris Ornamentis, [illegible] unum adijciens, Te ipsum, triplici, totus aureus, nites corona, spectatissimæ videlicet nobilitatis, omnigenæ sapientiæ, numerisque omnibus absolutæ probitatis; ex quarum prima maximus in Theologiam nostram, ac propè Regius derivatur honor, splendorque, ex altera tum mihi perpetuus in sapientiam ingeneratur amor, tum ego idem hodie ad Theologica excitor, atque erudior certamina, ex postrema denique ad immortalem illam, quæ piorum studiorum omnium, totiusque benè actæ vitæ cursum feliciter coronat, provehor, unàque inbuor Beatitatem.

DOM. TVÆ ILLVSTRISS. AC REVERENDISS.

Humill. Addictiss., & Obsequentiss. Famulus
Petrus Antonius Guiducc

CON-

ASSERTIONES
SCHOLASTICO-POLEMICÆ
DE POENITENTIA, VT VIRTVTE.

I.

POENITENTIA Theologicè sumpta, quæ dici potest absolutè, & simpliciter Virtus, benè dividitur in genericam, seu latè dictam, & specialissimam, seu in scholastica restrictione acceptam. Illam constituimus in omnibus, & singulis virtutibus, quatenus Peccatum ex proprio motivo detestantibus: hanc in speciali quodam habitu morali, cuius obiectum formale est honestas retractationis compensativę peccati, quatenus illud est Divini Iuris lęsivum.

II.

Quælibet igitur virtus ex eo tantùm veræ, ac Theologicæ Pœnitentiæ nomen sibi vendicat, quod inclinet, atque disponat ad peccata ex proprio motivo formali detestanda, cum proposito non peccandi de cætero. Hinc actus cuiusvis Pœnitentiæ Theologicæ adhiberi licitè possunt ut congruæ dispositiones ad gratiam iustificantem in Sacramento Pœnitentiæ adipiscendam. Qui tamen detestatur in ordine ad Sacramentum, sua peccata ob peculiarem turpitudinem, aliquibus virtutibus oppositam, caveat ad indemnitatem Sacramenti, ne ullum sit in conscientia peccatum, quod ob suam specificam turpitudinem non retractetur; addatque particulari detestationi propositum universale explicitum non amplius peccandi.

III.

Hinc evincitur, execrabilem esse illam Lutheri, aliorumque Hæreticorum opinionem, qua asserebant, ad veram, ac Theologicam Pœnitentiam detestationem nullam, nullumque dolorem requiri; secus inutilem fore, ac vitiosam Pœnitentiam: sed illam adæquatè consistere in mentis mutatione, seu nova vita, ac resipiscentia, quam ex græco Codice sacræ scripturæ μετάνοιαν nuncupabant.

IIII.

Pœnitentiæ Virtus respicit tanquam suum materiale obiectum, ac proprium terminum suæ aversionis retractativæ, peccata omnia tum lethalia, tum Venialia, sive commissa, & non dum dimissa, sive etiam dimissa: non autem peccatum Originale, neque peccatum merè alienum, nec malum pœnæ peccatis debitæ, neque imperfectiones morales.

V.

Arbitramur habitum veræ Pœnitentiæ infusum probabiliter fuisse in Adamo ante lapsum, & in Beatissima Virgine Deipara; & in Apostolis etiam post Spiritùs Sancti in eorum corda illapsum: esse quoque in Infantibus, qui Baptismum susceperunt; Et in Adultis, retinentibus Baptismi innocentiam; & remanere in Beatis tanquam ornamentum, aut Insigne victoriæ, quam ex ipsis peccatis retulerunt. Negamus tamen huiusmodi habitum unquam fuisse in Angelis, aut in Christo Domino.

VI.

Cum ens intrinsecè, ac theologicè supernaturale sit, quod naturæ vires, ac Ius excedit, atque ex intrinseca sua ratione pertinet ad æternam, supernamque hominis felicitatem, aut identicè, aut in ratione proprietatis, aut propter ordinem ad illam; apertè constat a sana doctrina nimium aberrasse quicunque, aut cum Pelagio docuerunt, hominem sine Iesu Christi gratia, solis liberi arbitrii viribus quodlibet salutis opus perficere posse; aut cum Semipelagianis eum posse se solo, suæ salutis initium ponere; aut cum Kemnitio, salutaris Pœnitentiæ actus exercere.

VII.

Cordis contritio, quæ ex Conciliis Florentino, ac Tridentino primum locum inter Pœnitentis actus obtinet, tum constare potest ex tribus actibus realiter distinctis, qui sint peccati detestatio, dolor de peccato, & propositum non peccandi de cætero; tum potest in unico indivisibili actu consistere, qui illorum trium contineat formalitates.

VIII.

VIII.

Hinc ad Sacramentum Pœnitentiæ ritè suscipiendum non requiritur per se propositum formale, & explicitum deinceps non peccandi; sed sufficit virtuale, & implicitum : dummodo dolorosa peccati detestatio, in qua huiusmodi propositum includitur, eliciatur ex aliquo motivo supernaturali universali.

IX.

Contritio est ratio generica, quæ contrahi potest, tanquam ad suas species, ad imperfectam, quæ propriè dicitur attritio, & ad perfectam quæ proprium sibi fecit ipsum generis nomen. Hæc autem perfecta Contritio, quæ ex unico motivo oriri potest Divinæ Bonitatis, propter se, & super omnia dilectæ essentialiter includit amorem Dei appretiativè, & practicè summum, tantumque respectivè peccatorum detestationem.

X.

Hinc sustinemus contra aliquos Neotericos Theologos, ac rigidioristas, contritionem ita perfectam in linea appretiationis, sivè intensa sit, sive remissa, semper, atque infallibiliter coniungi cum remissione omnium lethalium extra Sacramentum: nullamque ad Sacramentum ritè suscipiendum contritionem esse necessariam; cum ad id supernaturalis attritio sufficiat, etiam ex Gehennæ metu concepta.

XI.

Asserimus contra Novatum nullum esse peccatum irremissibile per veræ Pœnitentiæ actus: & contra aliquot Doctores Catholicos, nulli Peccatori, quandiù est in statu viæ, suique plenè compos, deesse potentiam moralem ad resipiscendum.

XII.

Omnia Sacramenta, non autem Sacramentalia, ex opere operato causant remissionem peccatorum venialium; dummodo hæc retractentur per aliquem Pœnitentiæ actum, vel formalem, vel virtualem. At extra Sacramenta requiritur ad eorum remissionem saltem formalis attritio, quæ oriatur ex aliquibus motivis perfectioribus metu Purgatorii, & consideratione specialis illorum turpitudinis.

DE POENITENTIA, VT SACRAMENTO.

XIII.

PRæter Pœnitentiæ virtutem, certum ex fide est esse in Ecclesia verum ac speciale Sacramentum Pœnitentiç, habens vim remittendi peccata. Hoc autem institutum præcipuè fuit a Christo Domino, non quidem in supremæ nocte cœnç; sed cum a mortuis excitatus, insufflauit in Discipulos suos dicens: *Accipite spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata &c.*

XIV.

Idem Metaphysicè definitur sacramentum per se remissivum peccatorum ab homine Christiano admissorum. Quapropter Christanis omnibus, post Baptismum in lethale lapsis, Sacramentum hoc in re, vel in voto susceptum, est necessitate medii necessarium ad salutem.

XV.

Ad illud autem suscipiendum obligantur per se, & de Iure Divino Christiani omnes sibi conscii peccati mortalis, in præsenti quovis vitæ discrimine; Et præterea singulis annis (cui tamen præcepto annuæ confessionis non satisfiet per sacrilegam confessionem, seu voluntariè invalidam) determinante Ecclesia per proprium præceptum, tempus illud certum, quo Divinum de Confessione præceptum per Christianos peccatores adimpleri debet.

XVI.

Exinde refelluntur Montanistç, Novatiani, Lutherani, Wicleffistæ, Calvinistæ, Sacramentarii, aliique Hæretici, qui docuerunt, vel hoc non esse verum Sacramentum; vel non esse necessarium ad salutem; vel non esse ex Divina, sed Ecclesiastica institutione.

XVII.

Sacramentum Pœnitentiæ includit intrinsecè tum supernaturalem detestationem, ac dolorem peccatorum, & Confessionem saltem formaliter integram, & satisfactionem a Pœnitente exhibendam, tanquam materiam; tum absolutionem sacerdotis, tanquam formam; ita tamen, ut dolorosa detestatio, & Confessio peccatorum, & absolutio pertineant ad essentiam huius sacramenti: at satisfactio sit pars eiusdem tantùm integralis.

XVIII.

Ex pluribus Sententiis de constitutione sacerdotalis absolutionis, eam tanquam valdè probabilem approbamus, & sequimur, quæ docet, totam absolutionis essentiam consistere in his verbis: *Absolvo te a peccatis*, aut in aliis, quæ his æquivaleant.

DE IVSTITIA, ET IVRE.

XIX.

IVs ſtrictè dictum, nempè Ius Proprietatis, ſub ea ratione, qua reſpicitur a Iuſtitia ſtrictè particulari ſeu Commutativa, non videtur bene definiri ab aliquibus: *Prælatio circa uſum rei, propter moralem connexionem, quam habet res cum habente ipſum Ius*; neque ab alijs, *legitima poteſtas ad rem aliquam obtinendam, vel ad aliquam functionem, cuius violatio iniuriam conſtituit*; neque ab alijs alia ratione. Hanc igitur, reiectis cæteris, illius definitionem amplectimur: *Ius eſt legitima poteſtas reſtringendi per ſuam voluntatem alterius libertatem in proprium favorem, & commodum.*

XX.

Haud tamen negamus, quod Auctores ſecundæ definitionis aiebant, huius Iuris violatione veram conſtitui iniuriam. Quapropter Contra Lutherum aſſerimus, licere Criſtifidelibus violati ſui Iuris reparationem coram legitimo Iudice poſtulare; imo iniuſtos, ac violentos ſui, ſuorumque Bonorum, quæ magni momenti ſint, aggreſſores repellere per vim; eoſdem, ſi opus fuerit, verberando, vel occidendo ſervato tamen moderamine inculpatę tutelę iuxta omnis Iuris diſpoſitionem.

XXI.

Ius ſtrictè dictum, ſi conſideretur ſecundum ſe; quaſi effectivè oritur a Iure latè dicto, ſcilicet a legibus, a quibus proinde ſumit denominationem legitimæ poteſtatis; ſin autem conſideretur ex parte termini; dividitur in Ius in re, & ad rem: illud rem ſibi moraliter devinctam habet, hoc Perſonam: idcircò ex priori actio realis, ex poſteriori tantum perſonalis actio proficiſcitur.

XXII.

Ius in re aliud eſt cum dominio, aliud ſine dominio. Dominium aliud perfectum, aliud imperfectum. Dominium perfectum ſeu plenum bene definitur comuniter: *Ius in re præbens ſubiecto facultatem quoad omnem uſum, ac diſpoſitionem ipſius rei, niſi lege prohibeatur.* De ratione autem perfecti Dominij humani eſt, ut ſit poteſtas abdicandi ipſo dominio, illudque in alios transferendi. Ad ipſam verò translationem dominij, vel alterius Iuris in re duo requiruntur titulus, & traditio: hæc tamen regula, ſicut aliæ multæ in Iure, ſuas patitur exceptiones.

XXIII.

XXIII.

In rebus, quæ unico suo principali usu consumuntur, Dominium proprietatis separari potest ab usu gratuito, sive a facultate illis licitè utendi. Hinc Fratres Minores, ex peculiari suæ paupertatis institutione harum rerum habent solum usum moralem, quarum dominium est apud sedem Apostolicam.

XXIV.

Dominium Civilis Iurisdictionis in quolibet humano principe certos semper habuit limites: quo circa nulli ex Iure debetur totius terrarum orbis politicus principatus: hinc etiam leges, quæ continentur in Corpore Iuris Civilis, quamvis dicantur esse Iuris Communis; quia authoritatem tantum Imperatoriam, habent nunquam habuerunt vim obligandi extra terras, ac Provincias Romano Imperio immediatè, aut mediatè subiectas, nisi ubi, & quatenus receptæ fuerint.

XXV.

Summus verò Pontifex supremam Iurisdictionem spiritualis ordinis habet in totam ecclesiam: politicam autem Iurisdictionem directam non habet, nisi in eas Terras, ac Provincias, quarum humano Iure per Christianos Principes costitutus est Dominus temporalis. Potestatem igitur temporalem in universam Ecclesiam tantum indirectè habet, quatenus nimirum expediverit ad spirituale bonum, ac regimen totius Ecclesiæ.

XXVI.

At Christus Dominus, etiam quatenus Homo', præter excellentissimam Iurisdictionem spiritualem, in aliquo vero sensu temporalem obtinuit totius orbis Principatum, ac potestatem supremæ excellentię; ita ut posset de omnibus hominibus, ac Regnis directè, & absolutè ex suo arbitrio disponere.

XXVII.

Cum Luthero errat, siquis asserit per leges lædi Christianam libertatem; & cum Wicleffo, & Ioanne Hus, & Antiquioribus quibusdam Hereticis, qui se Apostolicos vocabant; quicumque censet, potestatem legislativam, tum civilem, tum ecclesiasticam a fide, aut moribus Legislatoris pendere, aut vim obligandi accipere; denique cum Anabaptistis, Waldensibus &c. quisquis opinatur non licere, neque inesse Principibus Ecclesiæ Iurisdictionem Civilem, aut ecclesiasticam ferendi leges, iudicandi, ac reos puniendi.

XXVIII.

XXVIII.

Licet Christianis Principibus, ex suprema meri Imperij potestate, bellum aliquando indicere, ac facere; dummodo serventur Belli iusti conditiones. Vnde cum Manichæis damnandi sunt, qui docent bellum suaptè naturà illicitum esse; & cum Erasmo, atque Anabaptistis, qui illud saltem in Christifidelibus semper damnant. Qui verò peculiariter assereret non licere Christianis adversus Turchas arma sumere, Lutheri errorem profiteretur.

XXIX.

Iustitia strictè particularis, & Commutativa benè definitur: *Constans, ac perpetua voluntas Ius suum cuique tribuendi*: estque ex speciali ratione virtus ad alterum præ ceteris omnibus, quæ dicuntur virtutes ad alterum.

XXX.

Illius obiectum formale non est neque Ius activum, neque Ius passivum, si hęc secundum se considerentur; neque complexum ex utroque; neque honestas operationis internę aut externæ ipsius Iustitiæ: est verò æqualitas, ut talis Iuris passivi cum activo.

XXXI.

Iustitia non obligat per ullum præceptum in materia, ac tempore determinato ad operandum ex suo obiecto formali, aut ex aliquo motivo honesto. Hinc quamvis ex aliquo motivo inhonesto aliquis induceretur ad alienæ rei restitutionem, satisfaceret huic præcepto Iustitiæ *Redde quod debes*.

XXXII.

Datur speciale vitium Iniustitiæ Commutativæ cuius obiectum formale sit inæqualitas Iuris passivi cum activo, prout, talis

XXXIII.

Principium illud apud Iuristas, ac Theologos omnes receptum: *scienti & consentienti non fit iniuria, neque dolus*, explicandum est de consensu ex voluntate non solum beneplaciti, sed signi, & quidem valida, atque influente in actum, cui aliquis consentit cedens Iure suo. Consectarium hinc est, quod nullus Martyrum, consentiendo suis cruciaribus, ac neci, ab his veræ iniuriæ denominationem potuerit auferre.

FINIS.

12